

Рекомендовано
на засіданні кафедри
історії та мовознавства _____

протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри історії та мовознавства

(підпис)

Близнюк Л.М.

(П.І.Б)

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАКТИЧНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА МАЙСТЕРНІСТЬ»
2025-2026 навч. р.р.
аспіранти II-го року навчання

освітній рівень третій (доктор філософії)

Спеціальності: G19 Будівництво та цивільна інженерія
G11 – Машинобудування

F6 (126) Інформаційні системи і технології

172 – Телекомунікації та радіотехніка

273 – Залізничний транспорт

G6 – Інформаційно-вимірювальні технології

J7 – Залізничний транспорт

C1 Економіка та міжнародні економічні відносини

D5 Маркетинг

D3 Менеджмент

Освітні програми: «Будівництво та цивільна інженерія» (доктор філософії)

«Галузеве машинобудування» (доктор філософії)

«Технології штучного інтелекту» (доктор філософії)

«Телекомунікації та радіотехніка» (доктор філософії)

«Залізничний транспорт» (доктор філософії)

«Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка» (доктор філософії)

«Організація перевезень і управління на транспорті» (доктор філософії)

«Транспортний сервіс та логістика» (доктор філософії)

«Транспортні технології (на залізничному транспорті)» (доктор філософії)

«Економіка підприємства» (доктор філософії)

«Маркетинг» (доктор філософії)

«Економіка» (доктор філософії)

Час та аудиторія проведення занять: згідно з розкладом - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор:

Близнюк Леся Миколаївна (кандидат філологічних наук, доцент)

Контакт: +38 (057) 730-19-79, e-mail: mega.les@ukr.net

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.40-14.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 3 поверх, 323 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Харків

ЧОМУ ЦЕЙ КУРС Є ВАЖЛИВИМ ?

Із середини ХХ ст. поширилася думка, що кваліфікованого педагогічного керівництва потребують не тільки діти, але й дорослі. Педагогіка є наукою і мистецтвом. Як наука вона має власний об'єкт і предмет вивчення. Об'єктом педагогіки є процес виховання особистості, а предметом є виховна діяльність, що здійснюється спеціально підготовленими фахівцями. Тому найважливішими завданнями педагогіки як науки є: дослідження закономірностей процесу виховання, його структури й механізмів, розробка теорії й методики організації навчально-виховного процесу, його змісту, принципів, організаційних форм, методів та прийомів. Педагог є представником однієї з найбільш соціально значимою професії. Його діяльність спрямована на розвиток і формування людини. Духовне відтворення людини, створення особистості – таке призначення педагога в суспільстві. У цьому полягає найважливіше соціальна функція педагога.

Педагог, виступає як цілісна особистість з особливим складом розуму,

індивідуальними особливостями темпераменту, певним стилем поведінки. Але сам зміст педагогічної діяльності висуває до нього низку специфічних вимог, які змушують розвивати певні особистісні якості як професійно значущі і обов'язкові. Фундаментом розвитку професійної майстерності педагога виступає професійне знання. Воно складає «каркас» професіоналізму і дає можливість постійно вдосконалювати його.

Курс призначений для ознайомлення аспірантів (докторів філософії) з предметом, проблемами і методами педагогіки як науки, визначенні її місця в сучасному навчально-науковому просторі, з'ясуванням основних розділів методології сучасної педагогічної науки.

Курс «Практична педагогічна діяльність та майстерність» має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності:

- 1. Ціннісно-сміслову компетентність** (усвідомлювати поняття педагогіки як найважливішої науки в системі виховання й навчання, вміти застосовувати різні методи та педагогічні прийоми на лекціях, практичних заняттях та позааудиторно).
- 2. Загальнокультурну компетентність** (ознайомлення з предметом, проблемами і методами сучасної педагогічної науки, визначенні місця і ролі викладача в сучасному вищому навчальному закладі, засвоєнні основних методів та педагогічних прийомів, визначенні професійної значущості сучасного викладача.);
- 3. Навчально-пізнавальну компетентність** (формування у докторів філософії зацікавленості про стан та перспективи розвитку світової та вітчизняної педагогічної науки, вміння застосовувати різноманітні педагогічні прийоми та методики на практиці). Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність до міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів українською та іноземними мовами. Здатність до генерування нових ідей (креативність), адаптації до нових умов та ситуацій.
- 4. Інформаційну компетентність** (розвиток вмінь аспірантів до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації, знання навчального предмету та майстерність його викладання на різних типах занять).
- 5. Комунікативну компетентність** (розвиток у докторів філософії навичок комунікативних вмінь, застосування необхідних засобів впливу на опонента (групу опонентів) при проведенні лекцій, семінарських, практичних занять).
- 6. Компетентність особистісного самовдосконалення** (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка прагнення до самовдосконалення та самопізнання).

РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ З КУРСУ «ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ» Є:

знання основних методів сучасної світової та української педагогічної науки, визначення місця педагогіки в системі наук, її зв'язок з гуманітарними і політичними науками;

вільне оперування педагогічною методологією, психолінгвістичними та когнітивними методами дослідження,

досконале здійснення дистрибутивного, компонентного і трансформаційного аналізу різних видів занять.

Викладач-лектор буде готовий надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу вказаною вище електронною поштою та особисто – у робочий час.

ОГЛЯД КУРСУ

Опис дисципліни:

Кредитів ECTS – 3

Курс «Практична педагогічна діяльність та майстерність» вивчається у першому семестрі першого року навчання денної та заочної форми в аспірантурі.

Курс складається з однієї лекції на тиждень та одного практичного заняття.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить:

для денної та вечірньої форми навчання – 24/60
для заочної форми навчання – 24/60

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ДЕННОЇ ТА ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Тема 1. Вступ до курсу. Що таке педагогіка.

Тема 2. Етапи розвитку педагогічної науки.

Тема 3. Зв'язок педагогіки з класичними риторичними школами. Історія питання.

Тема 4. Риторичні прийоми в педагогіці. Образ викладача-ритора.

Тема 5. Поняття педагогічної компетентності.

Тема 6. Методи науково-педагогічного дослідження. Загальний огляд

Тема 7. Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи)

Тема 8. Методика організації науково-дослідної роботи студентів

Тема 9. Організація педагогічного процесу при вихованні особистості.

Тема 10. Сутність самовиховання. Етапи, прийоми самовиховання.

Тема 11. Поняття педагогічної майстерності. Психолого-педагогічні вимоги до особистості педагога.

Тема 12. Сучасні види педагогічної психотехніки. Прийоми педагогічного впливу.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Тема 1. Вступ до курсу. Що таке педагогіка.

Тема 2. Етапи розвитку педагогічної науки.

Тема 3. Зв'язок педагогіки з класичними риторичними школами. Історія питання.

Тема 4. Риторичні прийоми в педагогіці. Образ викладача-ритора.

Тема 5. Поняття педагогічної компетентності.

Тема 6. Методи науково-педагогічного дослідження. Загальний огляд

Тема 7. Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи)

Тема 8. Методика організації науково-дослідної роботи студентів

Тема 9. Організація педагогічного процесу при вихованні особистості.

Тема 10. Сутність самовиховання. Етапи, прийоми самовиховання.

Тема 11. Поняття педагогічної майстерності. Психолого-педагогічні вимоги до особистості педагога.

Тема 12. Сучасні види педагогічної психотехніки. Прийоми педагогічного впливу.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1 заняття. Методика та етапи підготовки публічної промови. Підготовка риторика (лектора) до публічної промови Основні способи підготовки публічної промови. Види публічних промов

2 заняття. Деякі методики підготовки до лекції. Основні положення.

3 заняття. Систематизація матеріалів і підготовка моделі тексту лекції.

4 заняття Робота над формою викладу лекції. Психолого-педагогічні прийоми.

5 заняття. Аналіз ефективності педагогічної комунікації під час проведення лекції. Тренуємо мімічні коди.

6 заняття. Структура і хід семінарського / практичного заняття.

7 заняття. Формування самоаналізу проведеного практичного/ семінарського заняття.

8 заняття. Педагогічна техніка як основа педагогічної майстерності. Приклади. Форми.

9 заняття. Культура професійно-педагогічного спілкування.

10 заняття. Експертиза та передбачення педагогічних конфліктів.

11 заняття. Практичне застосування існуючих методів навчання. Класифікація та аналіз.

12 заняття. Практична методологія сучасних освітніх програм.

САМОСТІЙНА РОБОТА. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ / РЕФЕРАТИВ.

№ з/п	Назва теми
1	Педагогічні здібності. Професійна компетентність, професіоналізм.
2	Кілька підходів щодо визначення педагогічної технології.
3	Різні наукові підходи щодо визначення педагогічної майстерності.
4	Педагогічні здібності. Сукупність необхідних психічних особливостей викладача.
5	Елементи педагогічної майстерності
6	Рівні педагогічної взаємодії: елементарний, базовий, досконалий.
7	Змістовно-операційна складова готовності особистості до викладацької діяльності
8	Традиції педагогічних методів та прийомів як особливості класичних університетів
9	Основні аспекти професійних духовних цінностей, орієнтації та їх дотримання.
10	Виявлення психологічних особливостей педагогічної діяльності викладача вищої школи на різних етапах його професійного розвитку.
11	Феномен професійної компетентності
12	Тісний зв'язок педагогічних технологій із системними підходами до освіти і навчання.
13	Результати формування, самоформування, саморозвитку та самовдосконалення викладача.
14	Новітні педагогічні технології в читанні лекцій

РЕСУРСИ КУРСУ

Інформація про курс розміщена на сайті Університету, в розділі «Факультети» - «Навчально-науковий центр гуманітарної освіти», - кафедра історії та мовознавства: bliznnuk@kart.edu.ua , включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бойц Р. Поради викладачам-початківцям: Практичний посібник. – К.: Навчально-методичний центр “Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”, 2005. – 448 с.
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти: Навч. посіб. для слух. закл. підвищ. каліф. сист. вищ. осв. – К.: ВВП “КОМПАС”, 1997. – 64 с.
3. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підр. для педагогів / Г. Ващенко. – Видання перше. – К. : Укр. Вид. Спілка, 1997. – 441 с.
4. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / О. І. Вишневський. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
5. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К. : Вища шк., 1995. – 237 с.
6. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: Монографія. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
7. Гура О.І. Вступ до спеціальності ”Педагогіка вищої школи”: Навчальний посібник. – вид. 2-ге, виправл. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. –188 с

8. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: Монографія. – Запоріжжя: ГУ “ЗІДМУ”, 2006. – 332 с.
9. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів / Л. В. Кнодель. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 136 с.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

Допоміжна

1. Законодавство України про освіту: Збірник законів. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 159 с.
2. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; за ред. О. О. Любара. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 450 с.
3. Мистецтво бути викладачем: Практичний посібник. / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм. – К.: Навчально-методичний центр “Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”, 2003. – 144 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ:

<http://metod.kart.edu.ua/>
<http://psychology.ru/library/>
<http://psy.piter.com/library>
<http://psylib.kiev.ua/>;
<http://www.info-library.com.ua/>

ФОРМА КОНТРОЛЮ:

диференційний залік на підставі виконання усно-письмової роботи за варіантами.

СТЕРЕОТИПНІ УСНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ:

1. Зміст поняття «готовність особистості до викладацької діяльності».
2. Два етапи зародження та становлення викладацької діяльності (з історії становлення та розвитку професії педагога вищої школи).
3. Основні способи підготовки лекції перед студентською аудиторією.
4. Головна характеристика перших європейських університетів.
5. Перші вищі школи в Україні.
6. Фактори «успіху промови» ритора-лектора.
7. Зміст поняття «готовність особистості до професійної діяльності».
8. Перший період розвитку вищої школи України (у складі російської загальнодержавної (вітчизняної) освітньої системи).
9. Найголовніші правила лектора-ритора.
10. Другий період розвитку вищої школи України (у складі російської загальнодержавної (вітчизняної) освітньої системи).
11. Прийоми підтримки уваги слухачів під час проведення лекції.
12. Третій період розвитку вищої школи України (у складі російської загальнодержавної (вітчизняної) освітньої системи).
13. П'ять принципів виступу лектора-ритора.
14. Четвертий і п'ятий періоди розвитку вищої школи України (у складі російської загальнодержавної (вітчизняної) освітньої системи).
15. Принцип «емпатії» як запорука успішного проведення лекції.
Вербальні (словесні) та невербальні (несловесні) прийоми лектора-ритора.

ПРАВИЛА ОЦІНЮВАННЯ:

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) аспіранта, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Оцінка формується шляхом накопичення аспірантами балів за наступні види роботи й активності:

- відвідування лекцій (бали нараховуються в залежності від кількості відвідуваних занять, максимальна сума становить 10 балів; у разі пропуску більше, ніж 50% занять, бали не нараховуються);

- наявність і повнота конспекту і вправ, що виносяться на самостійний розгляд (максимальна сума балів – 20);

- участь в обговореннях, усних опитуваннях, доповнення повідомлень і доповідей, індивідуальних завдань (максимальна кількість балів – 60 (залежно від загального рівня активності, залученості, якості відповідей і виконання завдань упродовж семестра).

Залікову оцінку аспірант отримує залежно від кількості правильних усних та письмових відповідей на запитання та завдання в залікових білетах: 3 питання, з яких 1-ше – усне, 2-ге та 3-тє – практичні. Максимальна оцінка – 20 балів за кожну достатньо повну й правильну усну відповідь; по 15 балів – за повні й правильні наступні 2 письмові відповіді, що в сумі дає 40 балів за залік.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи аспіранти можуть консультуватися з викладачами та з іншими аспірантами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином.

ІНТЕГРАЦІЯ АСПІРАНТІВ ІЗ ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів та аспірантів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій. Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням:

bliznuk@kart.edu.ua